

Alart inclougué en *Not.Hist.sur les comm. du Rouss.* un treball sobre la família *Puigdorffila* de Cotlliure, una de les branques de la qual es traslladà a Mall., a princ. S.XIV, i d'ella vingué *Orfila*, il·lustre en els annals de la Químic, que deixà gran obra a França. Del llinatge seguim tenint-ne notícies rosselloneses: 1292: «Gui. de *Podio d'Orfila*» (bis); 1297: «en G. *Puyg d'Orfila*»; 1302: En *Pug d'Orpbila* (*InuLC*) docs. de Cotlliure 1317: «G. de *Pug d'Orfila*», Cotlliure (*RLR* xxxi, 74); 1300: «lo Sr. En G. de *Puyg d'Orfila*» en la lleuda de Cotlliure *RLR* v, 316; 1302: En *Pug d'Orpbila* membre del Consell del rei de Mallorca (ib. p.320). En un doc. de 1375 figura Arnaldus de *Puigdorffila*, en companyia de 4 barons rossellonesos o de la zona lldg. fronterera (pupl. anex. a la Cròn. de Pere el Cerimoniós, ed. Pagès (Bof., 411).

A les illes apareixen des de molt antic: 1303a Menorca tot just acabada de conquerir l'illa: Pere Bdo. de *Podio d'Orpbila* (*BSAL* v, 57a). J.M. Bover, *Bi.Escr.Bal.* cita 4 *Orfila* nats a Maó, entre ells Gabriel n.1773 i el celebre metge Mateu n. 1787, i Nicolau O., nat a Ruma de Ferreries 1774 (683-6, 867); a Mallorca, Mateu de *Puigdorffila*, advocat de Palma (opuscle de 1652), i a tota l'obra hi ha notícia de plets d'aquesta pròcer família (p.ex. a. 1644, 684). *Puigdorffila* ha restat com el nom d'un carrer i de tres llocs de la Ciutat. *AlcM* troba el cogn. *Orfila* a 3 pobles de Menorca, a Mallorca etc.

ETIM. Del NP gòtic *WULFILA* (com ja digueren Badia, Margaret, *Gram.Hist.* 41 i *AlcM*). Encara que en germànic s'accentua a la primera síl·laba (hi ha però també noms paral·lels, com *Gomila* que apareixen, amb la mateixa accentuació), tant això com la *r* i l'eliminació de la *w*- s'expliquen per l'etim. pop. catalana, que hi veié un cpt. d'*or* i *filar*: recordem que es filaven palletes d'or: s'hi dedicaven certs joiers: «qui saben *filor om*» *Ardits* II, 295 i cf. *orfilada*, en el *Pecador Remut* de F. de Malla.

ORGANYÀ

Vila important de l'Urgellet, a la dreta del Segre poc més de 20 kilòmetres aigües avall de La Seu d'Urgell.

PRON. LOCAL.: *organà* a la vila mateixa, Casac. 1920; *urgənà*, anoto a la Coma (Cardener) 1932; *organá* a les enqs. de 1957 a Alinyà, Cabó etc. *Gentilici* s'ha usat *organyanès*.

MENCIONS ANT.: 839: *Horganiano* Acta C. SdUrg. 50 *L'Organna* a la còpia del S.XII (ed. P.Pujol, nº114). 993: en el testament del Comte Borrell, entre moltes deixes: «ad Sto. Andrea in *Planicias*, equas duas et vacca duas, ad --- *Cuttineto*, similliter, ad Sta. Maria in *Organiano* similiter; ad --- *Sentilias* ---» (*MarcaH* 55 947.22). 1025: Sta. M^a de *Organnano* (*BABL* VIII, 420).

1034: *Organan* (*BABL* VI, 352). 1038: *Organnà* (MiretS. *Ant.Doc.Ll.cat.* 10). 1062: ape S.M. de *Organiano* (*BABL* VIII, 433). 1063: *Organiano* (*BABL* VI, 384). 1074: *Organiani* (id.386). 1090: villa *Organiani* (Vill. *Vil.Li.* XII, 249). 1095: *Organnà* (*BABL* VI, 388). 1120: *Organyà* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 88). 1132: Ste. Marie *Organiani* (*BABL* V, 419). 1158: ecclesie *Organiani* (CCandi., *Mi.Hi.Ca.*, II, 88). 1233: carta de franquícies donada pel vescomte de Castellbò als «homines loci de *Organyano* --- de la nostra vila de *Organyà*» (p.p.Font Rius, *C.d.P.* 260, p.372-3; més notícies d'aquest any i ss., ibid. pp. 653-5).

ETIM. Segons totes les aparences almenys, és un dels nombrosos noms de predis romans amb un NP, adjectivat amb la terminació -(I)ANUM. Sens dubte, un NP bastant singular, que potser per això ja va posar de relleu M-Lübke (*BDC* XI, 12), que només se situava en genitiu, ORGANI, en dues inscripcions: l'una trobada a Bologna (no Ginebra, rectific^o justa d'Aebischer, *Top.* 113), i una altra a Nàpols (Schulze, 364).

No pertany a cap família antroponímica llatina i Schulze guarda silenci sobre el seu origen lingüístic. Ben segur que es pre-llatí, com ho admet Holder en recollir-ho en l'*Altceltischer Spr.* (II, 274), que ja és donar entenenç que és cèltic. Verament no hi ha arrel llatina, descartem també que sigui un manlleu grec (de ὄργανον 'eina'), puix que no n'hi ha NPP derivats en l'onomàstica grega, i tampoc el sign. s'hi prestaria.

Verament crec que devia ser un NP cèltic o gàl·lic: que no s'hi oposa pas el documentar-se a *Bononia*: car els soldats gals, s'escamparen per tot l'Imperi i si n'hi hagué en el nostre Segre també n'hi hauria a Nàpols. I és en l'àrea cèltica on li trobem agafadors.

Amb els noms *Orgena*, *Orgeto-rix*, *Vorganion* i altres que es troben en les fonts de la Gal·lia romana (Holder etc.).

40 D'una banda sembla tractar-se d'una arrel indoeur. PERG-/PORG- (Horst Schmidt; Whatmough, *Di. Anc.Gaul.* p.113), que va donar l'irl ant. *orgaim/orcum* «slaying», de la qual és compost evident el nom del famós capitost gal *Orgetorix* format amb el cèltic *r̄ix* 'rei'; i, una formació *Orge-no-* paral·lela a aqueixa en *Orgeno*, la formació en *-no* es troba precisament documentada en la nostra Celtibèria, en els *Orgeno-mesqui* que eren una tribu de la Terraconense, de qui ens parlen Pomp.Mela, Plini, Ptolemeu, i el Ravennate, llur nom es tradueix en cèltic com 'els qui s'embriguen de sang': 'els qui s'entusiasmen colpint o matant': Horst Schmidt (*Z.Celt.Phil.* xxvi, 251-253).

També, però, s'hi troba una forma amb *-ga*, com la nostra; que seria *Organio*, judicant per una inscripció trobada a Limoges, per més que el lapicida